
Naips - Baralla Catalana

Autor:

Data de publicació: 09-12-2015

Les primeres referències europees sobre els naips són: la més antiga del 1370 a Catalunya, i posteriorment hi han altres referències a Florència, França , Ducat de Siena, Viterbo, el sud d'Alemanya , Suïssa i Brabant. La majoria d'aquestes cites es refereixen a "una recent introducció". No s'han conservat naips d'aquesta fase primerenca, però les fonts indiquen que les cartes estaven sent pintaven 'en or i diversos colors "o" pintats i daurats ", que indicaria un jocs de naips fets a mà amb diversos graus de qualitat.

Una Baralla de cartes és un conjunt de naips o cartes. Aquests solen ser unes estampes rectangulars —la majoria de les vegades— fetes de cartró, que tenen un dibuix per una cara i certs objectes en l'altra o un nombre de figures variable.[1][2]

Les recerques assenyalen que els naips, i per tant la baralla, van ser creats al segle XII a Xina, i que van arribar a Europa des d'Orient introduïts pels àrabs cristianitzats a Catalunya i després van passar a Itàlia durant el regnat de Pere el Gran.

Les primeres referències europees sobre els naips són: la més antiga del 1370 a Catalunya, i posteriorment hi han altres referències a Florència, França , Ducat de Siena, Viterbo, el sud d'Alemanya , Suïssa i Brabant. La majoria d'aquestes cites es refereixen a "una recent introducció". No s'han conservat naips d'aquesta fase primerenca, però les fonts indiquen que les cartes estaven sent pintaven 'en or i diversos colors "o" pintats i daurats ", que indicaria un jocs de naips fets a mà amb diversos graus de qualitat.

Diversos arxius històrics de Barcelona de ??1380, esmenten un cert Roderic Borges, de Perpinyà, i el descriuen com "pintor i naiper" (pintor i fabricant de cartes de joc). Ell és el primer fabricant de naips referenciat. Altres fabricants de naips referenciats en els registres notariais inclouen Jaume Estalós (1420), Antoni Borges (1438), Bernat Soler (1443) i Joan Brunet (1443). Els naips eren produïts per aquests artesans o artistes, impresos a partir de gravats en fusta, gravats, 'pintats o daurats'.

Existeixen diferents tipus de baralles, cada regió o país posseeix les seves pròpies, algunes més coneguts que unes altres, com per exemple la baralla anglesa, la baralla francesa o la baralla de Tarot.

El primer esment que es fa d'un joc de naips és a Barcelona, Espanya, en el 1310 pel Consell de Cent, amb el que ja existien anteriorment. Generalment, els jocs requereixen una baralla completa. Per a alguns cal apartar les cartes que no s'utilitzen —Durak, Pinacle— i uns altres precisen que s'utilitzin dos o tres jocs de baralles —Canastra—.

Etimologia

.l

La parau Baralla ve de... barallar-se.[3]

En castellà la RAE diu que naipe ve del català naíp, i aquest potser de l'àrab dt.'īb, censurable.

Naips

Els naips, o «cartes» tradicionals, són elements del joc de naips. Són unes estampes fetes sobre cartró o material plàstic que formen una baralla i que han de barrejar-se —barrejar-se— abans de jugar. Gairebé sempre tenen forma rectangular, però en alguns països com l'Índia poden tenir formes rodones.[4] Els jocs de naips més coneguts són el

Tute, el Mus i la Brisca (a Espanya), el Truc, (a Argentina, Xile, Paraguai, Veneçuela i Uruguai), el Bridge, el Pòquer i la Canastra.[5]

Les cartes d'Índia són rodones.

Exemples de naip són els utilitzats en la baralla espanyola, la francesa, l'alemanya i l'anglesa. La baralles difereixen pel nombre i la nomenclatura dels naips.

Història

Hi ha diferències d'opinions sobre si els naips es van originar en l'Índia, o si es van usar primer en la Xina o Egipte, encara que l'opinió majoritària és que haurien estat creades al segle XII, a Xina.[6][7]

A Xina es jugava amb un tipus de naip que va derivar del paper moneda i de les fitxes del dòmino. A Pèrsia es va originar el Ganjifa o Gânjaphâ, un tipus de joc de cartes que es va fer popular en l'Índia durant l'imperi mogol al segle XVI. A Índia es jugava el Dasavatara Ganjifa, joc que està format per una baralla amb deu pals basats en els deu avatars o reencarnacions del déu Visnú: peix, tortuga, senglar, lleó, nan, destrial, arc i fletxa, raig, cargol de mar i cavall. La majoria dels naips indis són rodons, de diferents grandàries i estan fets amb cartró lacado, cartró pedra i en ocasions iveri. Igualment, a Japó es juga els jocs de cartes Karuta i les seves dues baralles més populars són el Hanafuda i el Uta-garuta.

Cartes d'un joc italià.

El més probable és que els naips arribessin a Europa des d'Orient, introduïts pels àrabs a través dels regnes cristians d'Espanya, encara que també es diu que van ser portats pels croats. La primera versió pot recolzar-se en que la baralla més antiga sigui la trucada espanyola i que els pals de la baralla àrab eren monedes, copes, cimitarras i bastons, que evolucionarien després a ors, copes, espases i basts.

Pel que sembla, el Consell de Cent, va prohibir els jocs de cartes el 1310, a Barcelona, sent aquesta l'esment més antic del joc de naips a Europa, i que prova que ja portava anys existint, perquè s'arribés a la prohibició.[8] També en altres parts d'Espanya, eren coneguts els naips, doncs els estatuts de l'ordre de cavalleria de la Banda fundada per don Alfons XI de Castella el 1331, prohibien als cavallers jugar als naips. Igual prohibició va dictar don Joan I de Castella el 1387. Del regne d'Aragó van poder passar a Itàlia, a partir de la conquesta de Sicília per Pere III d'Aragó (1282). Efectivament, els italians pretenen haver-los conegut ja el 1299 i si, com creuen alguns, els naips van donar ocasió al gravat sobre fusta també als italians hauria d'atribuir-se aquesta invenció. Però el més segur és que, si van venir d'Orient, també va venir amb ells la manera d'impressió.

A França, el 1337, en les constitucions de l'Abadia de Sant Víctor, a Marsella, s'esmenta —prohibint-ho als frares— un joc que criden «pàgines» que podria referir-se als naips:[9]

«
quod nulla persona audeat nec praesumat ludere ad taxillos nec ad paginas
»

A l'agost de 1381, el fill d'un mercader de Marsella, a punt d'embarcar per a Alexandria, promet abstenir-se dels jocs d'atzar, entre els quals nomena la baralla: nahipi.[10]

El pare jesuïta Menéstrier (1631-1705), en un article publicat en 1702, en el Journal del Trévoux, exposa que les primeres cartes franceses es van fabricar a Espanya en 1392 per a entreteniment del rei Carles VI de França, afligit d'atacs de «malenconia», i que el joc simbolitzava l'estructura feudal.

Aes signatum i asos moderns

Un decret del Senat de Venècia de 1441 prohibint la introducció de naips en la Senyoria indica que la seva fabricació després d'haver estat florent es trobava en decadència per les importacions de baralles estrangeres. Els naips del segle XV que es conserven a Venècia i altres ciutats són més grans que les d'avui i d'un cartró gruixut semblança al paper de cotó dels antics manuscrits. Les figures ressalten sobre camp d'or i són: tres reis, dues dones i dues sotas, una d'elles a cavall. Cada figura porta un bastó, una espasa o una moneda. Els colors semblen aplicats per mitjà d'uns contra motlles.

En alguns naips antics es pintaven dones en lloc d'homes sobre els palafrens. En algunes zones d'Andalusia, els asos estaven representats en forma de nois nus.[11]

Una nova teoria és que els asos de certes baralles estan directament inspirats en les monedes romanes trucades Aes.[12]

Evolució

A partir de la primitiva baralla espanyola de 56 cartes —quatre pals de catorze cartes— es va crear la del Tarot, afegint vint-i-dos naips, sense pal específic, els arcans majors, i mantenint la resta de la baralla. Semblant origen va tenir la trucada Minchiate.

Si bé és molt discutible, sembla que la primera baralla diferent de l'espanyola va ser la baralla alemanya, amb quatre pals —campanes, fulles, cors i gles— amb deu nombres i tres figures. Amb el temps va perdre els nombres 2 al 5, tots dos inclusivament, quedant una baralla de trenta-sis cartes.

Com l'alemanya, la baralla francesa, substitueix els nombres de les figures per lletres, R (roi), D (dóna'm) i V (valet), esbiaixant així el malefici del número tretze, i, també com l'alemanya i l'espanyola més moderna, deixa reduïdes les figures a tres. Els seus pals són piques, cors, trèvols i diamants. L'anglesa deriva de la francesa, canviant els noms de les figures, J (jack), Q (queen) i K (king) i també de l'as (A).

Significat dels pals en la baralla francesa

Alguns expliquen que els pals de la baralla tenen el significat dels quatre pilars de la societat en l'Edat Mitjana:

Vegeu també: Palo (naipes)

? Diamant o Ors o Cocos o Rombes: economia de l'Edat Mitjana o també la Monarquia;
? Piques o Espases: exercit o també la Noblesa de gran importància en l'època on es van lliurar grans batalles.
? Cor o Copes: Església o el Clergat que va prendre gran importància en l'Edat Mitjana.
? Trèvol o Basts o Flores: agricultura o també els Plebeus de la societat feudal.

Expressions relacionades

Carta falsa o carta blanca: en alguns jocs de naips, la que no és triomf o és de poc o cap valor;
carta falla: la que exigeix que la hi falli en certs jocs de naips;
carta ferma: la major del joc o la que guanya a les quals encara no s'han jugat.

Vocabulari

Amarraco, assistir, barrejar, basa, tallar, envidar, fallar, guindis, mà, mall, muntar, passar, pinta (senyal) o senyal, postres, renuncio, triomf.[13]

En alguns països es coneix l'espasa com «pica», «cor negre» i el diamant com a «rombe», «coco» o

Tipus de baralles

Baralles per a jocs de cartes

Baralles europees clàssiques

La baralla espanyola té 48 naips, i de vegades 2 comodins (baralla de 50), repartits el quatre pals: ors, copes, espases i bastos. La baralla de 48 cartes està numerada de l'1 (as) al 9, sent les figures el 10 (sota), l'11 (cavall) i el 12 (rei), i molt freqüentment hi ha en el comprat mells de 40 naips, sense els ochos i els nueves, ja que molts jocs així ho requereixen. Altres jocs, com la Manilla, empen la baralla espanyola de 48 naips; la baralla napolitana és igual que l'espanyola de 40 cartes, amb la diferència que la sota està numerada com 8, el cavall com 9 i el rei com 10. Probablement la baralla espanyola va ser adoptada a Nàpols durant el domini d'Aragó i ha evolucionat posteriorment més a Espanya que a Itàlia, per la qual cosa la napolitana és semblada a l'antiga baralla espanyola;

la baralla alemanya consta d'un total de 40 cartes numerades del 6 al 10, seguides per Unter o Bauer (inferior o camperol), Ober o Dóna'm (superior o dama), König (rei) i Daus o Ass (dos o as). Estan repartides en quatre pals: Schellen (campanes), Gras o Grün o Laub (pastura, verda o fullatge), Herz o Rot (cor o vermell) i Eichel (gla) —existeixen diverses derivacions d'aquesta baralla com la centreeuropea, la franca o la suïssa—; la baralla francesa consta de 52 cartes distribuïdes en 4 pals (cors, diamants, piques i trèvols) sent numerades de l'1 (o as) al 10 i seguides per la V (de la veu francesa valet o patge), la D (de dóna'm o senyora) i la R (de Roi o rei). Tradicionalment, tant els cors com els diamants es representen en vermell mentre que les piques i els trèvols en color negre; la baralla anglesa és semblant a la baralla francesa però l'As porta A (de ace) i les figures porten la J (de la veu anglesa jack o patge), la Q (de queen o reina) i la K (de king o rei).

Baralles que prenen com a model el model clàssic afegint cartes

baralla de Tarot, barreja que està composta de 78 cartes dividides en 22 naips coneguts com a arcans majors, 40 arcans menors i 16 honors o figures. Aquests dos últims grups estan classificats en quatre pals: espases, copes, bastos i ors, de la mateixa manera que la baralla espanyola;
baralla Minchiate. Semblant a la del Tarot, però amb 40 arcans.

Baralles asiàtiques

baralles Karuta: baralles japoneses clàssiques, sent les seves les baralles més populars la Hanafuda i la Uta-garuta;
baralles Ganjifa o Gânjaphâ: baralles originades a Pèrsia, la variació de les quals d'aquest tipus de joc de cartes, cridada Dasavatara ganjifa, es va fer popular en l'Índia.